

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19-20 травня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Стрюкова Т.В.

студентка IV курсу юридичного факультету

Сумського державного університету

Науковий керівник: Пахомов В.В.

к.ю.н., доцент, завідувач кафедри СМП юридичного факультету

Сумського державного університету

Досліджуючи історично-правові аспекти та еволюцію визначення поняття кримінального проступку в зарубіжному та вітчизняному праві зрозуміло, що сам інститут кримінального проступку не є новим, в законодавстві багатьох держав він існував давно.

Інститут кримінального проступку як одного з видів кримінальних правопорушень знаходиться на етапі законодавчого становлення в Україні. Незважаючи на задекларований поділ кримінальних правопорушень на злочини та проступки в рамках Кримінально-процесуального кодексу, дискусії щодо контенту проступку в кримінальному законі не вщухають, і законодавець досі не наважується завершити започатковане у цій сфері [1].

Характерним для Кримінального кодексу України є те, що для всіх злочинів, незважаючи від ступеня їх тяжкості, передбачений однаковий юридичний наслідок – судимість.

Деякі діяння, що передбачені Кримінальним кодексом України не мають такого ступеня суспільної небезпеки, щоб внаслідок їх вчинення суттєво обмежувати права і свободи людини і громадянина [2].

Також наявність проступку вносить певну справедливість у призначення покарань за певні діяння. Часто призначення покарань за певні злочини є занадто суворим.

Водночас законодавство України містить норми про адміністративні правопорушення, що мають судову юрисдикцію та за які передбачено стягнення кримінально-правового змісту.

В зв'язку з цим пропонується введення інституту кримінальних проступків в який би входили окремі діяння, що за чинним Кримінальним кодексом України відносяться до злочинів невеликої тяжкості, і не мають значного ступеня суспільної небезпеки, а також передбачені чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення діяння, які мають судову юрисдикцію і не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю (дрібне хуліганство, дрібне викрадення чужого майна тощо).

Передбачається створення Кодексу України про кримінальні проступки в який будуть входити дещо менш суворі покарання, ніж ті, які передбачені чинним Кримінальним кодексом України за вчинення злочинів

Існує багато розбіжностей щодо запровадження інституту кримінального проступку у систему кримінального права України та міжнародному досвіді впровадження кримінального проступку. Практика європейських країн має свої особливості щодо використання кримінального проступку, а тому національному законодавцю варто звернути увагу та використати це у своїй роботі.

Запозичення практики розвинутих країн Європи у запровадженні кримінального проступку є позитивним явищем, але чи є доцільним копіювання

певних положень без приведення у відповідність із правозастосовною практикою України та традиціями, що склалися в нашій країні. Навіть такий філософ як Шарль-Луї де Монтеск'є зазначав, що закон, який є дієвим та таким, що не суперечить загальній волі в одній державі, в іншій може вважатися як щось недоцільне, неправильне чи невизнане суспільством. З огляду на це, можна провести аналогію в контексті необхідності прийняття змін до чинного Кримінального кодексу у зв'язку із запровадженням інституту кримінальних проступків.

Правова система України входить до романо-германської (континентальної) правової сім'ї, тому вона, по-перше, сприйняла пандектну систему утворення кодифікованих нормативно-правових актів, тобто їх поділ на Загальну та Особливу частини, по-друге, визнає у якості джерела права закон. З приводу розглянутої проблеми корисним є вивчення німецького досвіду, оскільки кримінально-правова доктрина України має спільне коріння з німецькою доктриною та кримінальним законодавством, хоча мають певні особливості та відмінності.

На жаль, не зважаючи на проведені дослідження проступку та доцільності його запровадження в національне кримінальне законодавство України, досі не достатньо з'ясовано системне розуміння ознак і природи категорії кримінального проступку. Необхідно відмітити основні складові впровадження кримінального проступку:

- в кримінальні проступки "перетворюватимуться" не лише деякі адміністративні правопорушення, а й злочини невеликої тяжкості;
- ними можуть бути ті злочини, за які не передбачено покарання у вигляді позбавлення волі;
- вчинення кримінального проступку не повинно мати такого правового наслідку як судимість, на відміну від злочину;
- за вчинення проступків пропонується застосовувати такі покарання: штраф, громадські роботи, арешт, позбавлення спеціальних прав, обмеження волі.

Особлива матеріально-правова природа кримінального проступку зумовлена колом особливостей в об'єкті посягання, об'єктивній стороні, суб'єкті та суб'єктивній стороні складів злочинів. Основним безпосереднім об'єктом злочину, в такому випадку, виступає порушення порядку діяльності та/або управління. Безпосереднім обов'язковим додатковим об'єктом є здоров'я, психіка людини, майно. Увагу треба звернути на те, що саме посягання на останнє і трансформує його із правопорушення у власне злочин [3].

Сьогодні більшість науковців, які займаються розробкою проблеми кримінальних проступків, висловлюють думку за їх виокремлення в рамках існуючого Кримінального кодексу у вигляді книги особливої частини з одночасним закріпленням основних характеристик цієї групи у Загальній частині Кримінального кодексу України.

Деякі вчені-правознавці вважають це недоцільним, оскільки це призведе до невиправданої криміналізації багатьох правопорушень, як кримінальних так і адміністративних, що негативно вплине на криміногенну ситуацію в суспільстві, штучно покращить роботу правоохоронних органів і статистику розкриття злочинних діянь.

На думку М. Хавронюка, шлях розміщення кримінальних проступків у чинному Кримінальному кодексі не може бути визнаний оптимальним, оскільки вимагав би суттєвої і невиправданої ревізії Кримінального кодексу, створив би плутанину в структурі його норм та інститутів [4].

Такої ж думки дотримується і український правознавець В. Тацій, який зазначає, що все-таки існує потреба у розробці та прийнятті окремого комплексного Закону про кримінальні проступки. У цьому законодавчому акті вирішувалося б питання організаційно-правового характеру, а також матеріального і процесуального права, зокрема встановлювалося б, що справи про передбачені ним правопорушення повинні розслідуватися правоохоронними органами у режимі спрощеної процедури, також закріплювалося б право потерпілого на оскарження рішень [5].

Слід зазначити, що це питання, яке на перший погляд не належить до найскладніших, тим не менш викликає суперечки в наукових колах. Без його вирішення неможливо конструювання нормативного акту, який визначатиме основні характеристики цього інституту, його місце в системі правової боротьби із правопорушеннями.

На сьогодні актуальним є тенденція до майбутньої євроінтеграції України та пов'язаної з цим адаптації національного законодавства. Поділ кримінальних правопорушень на злочини та проступки має широку розповсюдженість в світі. Іншими словами, вбачаючи, що подібна класифікація кримінальних правопорушень властива більшості європейських країн, складається враження, що законодавець, бажаючи якнайбільше гармонізувати національне законодавство з європейським, просто наслідує такий приклад, але як саме це зробити чіткого уявлення не має. Так як подібна класифікація, та взагалі виокремлення інституту кримінального проступку, не властиве ані українській правовій системі, ані актам кримінального законодавства країн СНД, законодавець стикнувся з проблемою «першопрохідця» у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Поліщук О.М. Інтродукція інституту кримінального проступку як реалія розвитку кримінального законодавства / О.М. Поліщук // Матеріали інтернет–конференції з кримінального права «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі». – Одеса. – 2013.

2. Шармар О.М., Бабанін В.В. Виникнення та розвиток законодавства України про кримінальну відповідальність / О.М. Шармар, В.В. Бабанін // Митна справа. – № 1. – С. 82 – 89.

3. Табак В.С. Кримінальний проступок: правова природа та проблеми введення / В.С. Табак // Матеріали інтернет–конференції з кримінального права «Відповідальність за кримінальні правопорушення у сучасному вимірі». – Одеса. – 2013.

4. Хавронюк М.І., Хавронюк А.М. Щодо відмежування злочину від кримінального проступку / М.І. Хавронюк, А.М. Хавронюк // Кримінальний кодекс України: 10 років очікувань. – 2011. – 484 с.

5. Тацій В. Я., Борисов В., Тютюгін В. Актуальні проблеми сучасного розвитку кримінального права України / В. Тацій, В. Борисов, В. Тютюгін // Право України : Юрид. журн. – 2010. – № 9. – 326 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОННОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Усова А.В.

студентка V курсу юридичного факультету

Сумського державного університету

Науковий керівник: Ільченко О. В.